

Vàninaf

"Heej! Hè d't àl ġehøørt? Wim èn Toos zin vāninaf."

"Hé! Heb je het al gehoord? Wim en Toos zijn uit elkaar."

Vāninaf wordt bij voorkeur aan elkaar uitgesproken, als één woord en liefst met daling van het stemvolume, bijna met vraagteken. Om het nieuws goed te laten doordringen, dien je aan het begin van de zin het hoofd iets af te wenden, bij het eind licht naar boven bij te draaien, waarbij je met grote ogen de ander aankijkt en daarna zwijgt. Verpletterend.

Hoe zou je vāninaf letterlijk vertalen? Van één af? Eigenaardig toch? Waarom zeggen we in Helmond niet gewoon ôôjt mekaar, uit elkaar? Simpel. Omdat alleen dingen uit elkaar kunnen gaan en dan zet je het toch weer in elkaar? Waarom niet ôôjt in, uiteen? Om dezelfde reden. Van elkaar af dan? Vān mekaar af! Dat zien we in Helmond iets te letterlijk. Net zoals: op elkaar. Dat is te privé. Wel kun je op iemand zijn, zonder er bovenop te zitten. "Berta is op Joop." Niks mis mee. Maar voordat zo'n prille liefde vroeger een kans kreeg, was er al heel wat water door de AA gestroomd. Eerst werden de kansen zorgvuldig bekeken en dan werd door Joop ook werkelijk om kans gevraagd. "Ik vrôôg kàns." En als Berta de kansen gunstig inschatte, dan kregen ze verkering, overigens zonder dat het werkelijk fysiek verkeerde. Dat woordje kàns kwam van het Franse chance. Het Helmondse werkwoord sjàànze is eigenlijk flirten en als er respons kwam, dan had je dus sjààns. Dat alles gebeurde op veilige afstand van elkaar. Alleen tersluiks oogcontact. Nadat je elkaar openlijk had aangekeken, een paar woorden had gewisseld, Joop kans had gevraagd en hopelijk gekregen, zat er een voorzichtig kusje in. Als je vervolgens gearmd ging lopen, dan heette het dat je vrijde, vrèèjde of vreej en Berta had het over Joop als haar vrijer, hure vrèèjer. Dat had totaal niets van doen met het tegenwoordige vrijen. Hoofse of platonische liefde was het en op iemand zijn betekende perse niet: erop. Na het op iemand zijn, was het aan, an. En als het na een tijdje toch niet boterde, dan werd het uitgemaakt. Vooral belangrijk was dan: "Wie heeft het uitgemaakt?" "Wy hiġe't ôôjtġemakt?" Het leverde pluspunten op als je kon zeggen: "Ik, want hij deugde niet." "Ike, wànt haaj døøgde vurġine sènt."

Aan en uit, an en ôôjt, dat gescharrel bestond al voor de scharrelkippen. Uit elkaar gaan, uiteen gaan, scheiden, dat was voorbehouden aan een officiële relatie, bestendig tot zolang het duurt. En dan ben je dus vāninaf.

"Heej! Hèd't àl ġehøørt? Wim èn Toos zin vāninaf."

(Hé, heb je het al gehoord? Wim en Toos zijn uit elkaar.)

"Ja?"

"Ja! Vān meen wit't ny. Mar 't is wèl wôôr."

(Ja, je weet het niet van mij. Maar het is wel waar.)

"Ik ġeløøf 'r niks ny vān. 'k Zag ze ġistere nōg ġeèèremt lōwpe."

(Ik geloof er niks van. Ik zag ze gisteren nog gearmd lopen.)

"'k Hèb't tōg zeeker zèèlef ġehøørt!"

('k Heb het toch zeker zelf gehoord!)

"Vān wys dān?"

(Van wie dan?)

"Ja, dè dū t'r naw ny tūū. Mar 'k zèg ū. Ze zin vāninaf. Dè ġe't wit!"

(Ja, dat doet er nu niet toe. Maar ik zeg je. Ze zijn uit elkaar. Het is maar dat je het weet.)